

ARQUEOCEC

FULL INFORMATIU DEL GRUP D'ARQUEOLOGIA
"PELEGRÍ CASADES I GRAMATXES"
(Secció d'Història i Art)

Any 5

Núm. 51

Desembre 2015

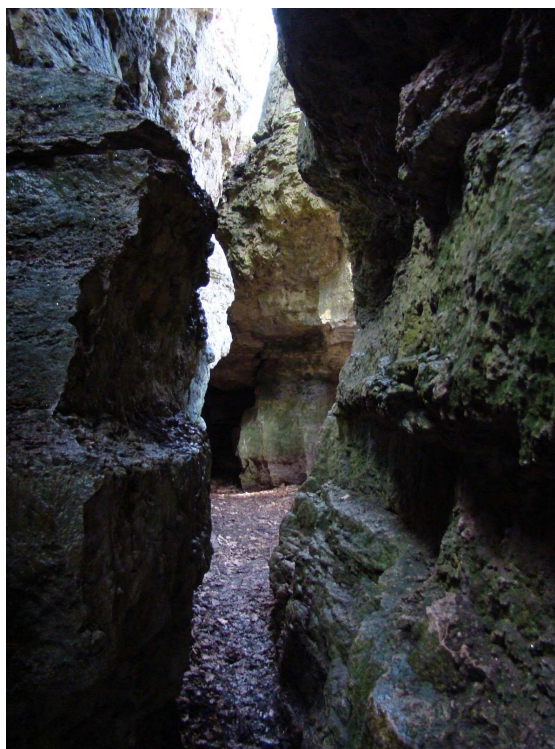
ACTIVITATS FETS I NOTÍCIES D'ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

EXCURSIÓ DE DESCOBERTA AL PLA DE L'ESTANY DIMECRES 16 DE DESEMBRE 2015

**DOLMEN DE LES
CLOSES**

LES ESTUNES

2

El dolmen de Les Closes (Pujarnol)

El van descobrir Miquel Frigola i Mn. Lluís Blanc, l'any 1954. Els anys 1960-1970 va ser excavat i no s'hi va trobar cap mena de resta. Probablement es tracta d'una galeria catalana a la que hi falta el corredor. Sembla que amb el pes de la coberta la cambra es va obrir. Les lloses laterals es van substituir per pilars de pedra seca, darrera els quals es van posar, placades les lloses laterals originals. D'aquesta forma es degué utilitzar com a barraca. Conserva part del túmul. Recentment algú va fer-hi foc a dins i la llosa de coberta es va partir. L'any 2005 es va restaurar, enganxant les dues parts de la llosa cobertora i tornant-la a posar al seu lloc.

Les goges de les Estunes

“Diu la llegenda que en temps molt remots vivien a les Estunes uns éssers fantàstics, gairebé impalpables, invisibles, eteris i màgics, però personificats en la forma de dones d'extremada bellesa. Diuen que tenien el seu palau en el pintoresc paratge de les Tunes o Estunes. De dia vivien amagades entre les parets dels seus palaus, lluny de mirades tafaneres de simples mortals, i per a que ningú no hi pogués accedir, se n'asseguraven teixint unes teranyines de fils invisible a cadascuna de les possibles entrades al seu palau evitant així l'entrada a curiosos i atrevits. Només hi podien entrar aquells mortals que desitgessin no tornar mai més al seu món i es quedarien així per sempre entre les roques d'aquell palau màgic de les Estunes”.

NOTÍCIA DEL COGUL

El jaciment d'art rupestre de la Roca dels Moros, al Cogul, es va obrir al públic el mes d'agost de manera permanent. La contractació d'un guia a càrrec de l'Agència Catalana de Patrimoni Cultural i el compromís de la Diputació de Lleida de finançar la portada de la llum al Centre d'Interpretació de l'Art Rupestre van desencallar un projecte iniciat el 2005. El Cogul està considerat el jaciment d'art rupestre més significatiu de Catalunya. És el més citat pels especialistes d'entre el miler descoberts al llevant mediterrani. L'estil és únic a Europa i va ser declarat Patrimoni de la Humanitat el 1998. La Generalitat està obligada per llei a permetre'n la visita.

EL PRIMER CATALÀ ENVELLEIX 100.000 ANYS

Un grup de joves arqueòlegs voluntaris va descobrir aquest passat estiu a Talteüll (Rosselló) el que semblava una misteriosa dent. Anàlisis posteriors han determinat que es tracta d'una peça

incisiva corresponent a un adult que va viure al que ara és la Catalunya del Nord fa uns 560.000 anys. D'aquesta manera l'antiguitat del jaciment de la cova de l'Aragó, proper a Perpinyà, es remunta, com a mínim uns 100.000 anys abans dels 450.000 amb què s'havia datat l'home de Talteüll, el nom que designa el conjunt de restes descobertes per l'arqueòleg francès Henry de Lumley el 1967.

Talteüll, doncs, es referma com el jaciment més antic del territori català i passa a ser un dels llocs de referència a escala europea, darrere d'Atapuerca i Mauer. A banda d'un centenar llarg de restes d'homínids, també s'hi han trobat milers d'animals i eines de diverses èpoques.

Descobreixen carrers i estructures de la Lleida jueva

Les excavacions arqueològiques que la Paeria va iniciar al mes de maig passat al Centre Històric han trobat diverses restes que demostren l'existència del barri jueu de Lleida: la Cuirassa. Ara un equip d'arqueòlegs i diversos operaris han trobat restes de carrers edificats i tallers, i molta ceràmica, vidres, monedes i fragments d'una *hanukia*, els canelobres que els jueus utilitzen per a la celebració del Hanukkà. Les troballes són d'entre els segles XIII i XIV, constatant així el que fins ara només era una teoria.

Clouen la 20ª campanya d'excavacions al castell de Montsoriu

Una quinzena d'estudiants d'arqueologia de diverses universitats de Catalunya han participat en la 20ª campanya d'excavacions arqueològiques al castell de Montsoriu i dirigides pel Museu Etnològic del Montseny.

Els treballs arqueològics han posat al descobert els límits del fossat nord que protegia l'accés al castell en el pla superior del turó. Es tracta d'una construcció de grans dimensions, de prop de 40 metres lineals, que encercla la part nord del castell i de 3 a 6 metres d'ample, totalment excavat a la roca del turó.

S'ha pogut documentar la seqüència interior del fossat, sobretot els nivells de reompliment. En la seva excavació, els arqueòlegs han pogut localitzar un gran conjunt de restes de la primera meitat del segle XIV: objectes metàl·lics (30 puntes de sageta, ganivets, una punta de llança, claus, panys, sivelles, un didal...), restes

ceràmiques i tres monedes: d'Alfons I, Jaume I i Jaume II. Aquest conjunt permetrà aprofundir en el coneixement de les formes de vida dels habitants del castell de Montsoriu.

OLÈRDOLA

Les Primeres excavacions arqueològiques fetes al Pla dels Albats del conjunt monumental l'Olèrdola (Alt Penedès) han permès localitzar set esquelets amb els que es podrà conèixer les característiques dels habitants que vivien fora muralles de la ciutat medieval. La campanya, feta durant el passat mes de juliol, també ha analitzat les restes de l'edifici proper a l'església de Santa Maria. Tot i que inicialment s'intuïa que era un temple romànic, els investigadors no hi han localitzat l'absis i, en canvi, han trobat un sepulcre a l'interior. Això els ha fet plantejar la hipòtesi d'un petit mausoleu. La campanya que va acabar a finals de juliol ja té prevista una nova excavació per l'estiu del 2016.

PRATS DE REI

Un equip d'arqueòlegs fa una setmana que excava una part del subsòl d'Els Prats de Rei, ja que fa 40 anys que se sap que aquest municipi anoienc té un important patrimoni arqueològic. Ara, amb motiu de les obres a la xarxa de clavegueram, l'Ajuntament ha sol·licitat una subvenció per fer una excavació. Segons ha explicat el director de les obres, Dídac Pàmies, fins ara s'han localitzat estructures d'època ibèrica, romana i medieval. Entre les troballes, hi ha dos sarcòfags dels segles IV i VI i també una quarantena d'esquelets que van entre els segles XVI i XVIII. Les excavacions se situen davant de l'església de Santa Maria i per això, ha dit Pàmies, es tracta d'una zona de necròpolis.

Arqueòlegs de la UB recuperen urnes d'incineració intactes en una necròpolis ibèrica d'Uldecona

Un equip d'arqueòlegs, estudiants i doctorands d'Arqueologia de la Universitat de Barcelona i de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica de Tarragona (ICAC), dirigits per Maria Carme Belarte (ICAC) i Jaume Noguera (UB), han identificat una de les escasses necròpolis ibèriques amb urnes de ceràmica pràcticament intactes. La campanya d'excavació va finalitzar el maig passat a la necròpolis d'Esquarterades (Uldecona, Montsià), on es van trobar una vintena de sepultures de finals del S- V i inicis del S.IV aC. Es tracta de la segona i última campanya en aquest jaciment, descobert de manera fortuïta el 2013 a partir de la presència d'objectes d'armament metàl·lic a la superfície, relacionats amb els aixovars que normalment acompanyes les tombes ibèriques.

En aquest cas s'ha permès identificar una vintena de sepultures formades per urnes de ceràmica a torn i a mà, cobertes amb tapadora de ceràmica i dipositades en fosses segellades amb una llosa de pedra. Les urnes contenien les restes òssies procedents d'incineracions, seguint el ritual típic d'època ibèrica. A l'interior d'aquestes urnes s'hi

dipositaven també alguns elements d'ornamentació personal de bronze (penjolls, cadenetes, fíbules, etc.), i a l'exterior, a sota o al costat de l'urna, apareixen objectes de ferro, sobretot peces d'armament (puntes de llança, javelines, virolles, ganivets, etc.)

6

Troben a Israel una ciutadella de més de 2000 anys

Israel va assegurar aquest passat mes de novembre haver resolt un dels grans misteris de l'arqueologia amb el descobriment prop de la Ciutat Vella de Jerusalem, les restes d'una ciutadella fortificada del S.II aC.

Des de fa més d'un segle els arqueòlegs intentaven localitzar la ciutadella construïda per Antíoc IV, un rei de la dinastia selèucida que va viure fa més de 2000 anys.

"Els arqueòlegs creuen que la secció de la fortificació que ha estat descoberta recentment durant les obres d'un pàrquing, formava part de les defenses construïdes al damunt de la Ciutat de David durant el regnat d'Antíoc", entre 215 i 164 aC., va indicar un comunicat de l'Autoritat d'Antiguitats d'Israel. "Després de més de cent anys

d'investigacions arqueològiques a Jerusalem hi havia moltes teories sobre la seva localització. La incertesa venia per l'escassetat de vestigis per trobar la pista de la presència grega a Jerusalem", afegia el comunicat.

La seva existència ja havia estat esmentada per Flavi Josep, historiador jueu que visqué en el segle i dC.

Les excavacions han tret a la llum les restes d'una torre que segons els arqueòlegs mesurava 20 metres d'alçada.

També s'hi van descobrir

boles de plom per tiradors, puntes de fletxa de bronze i un segell característic del regnat d'Antíoc.

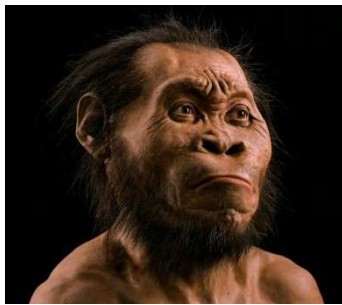
Antíoc IV, rei de l'imperi selèucida, (una dinastia hel·lenística), hauria construït la ciutadella per controlar Jerusalem i supervisar el Temple dels jueus. Durant el seu regnat va intentar hel·lenitzar per força la regió de Judea, prohibint el judaisme i dedicant el Temple de Jerusalem als déus grecs. Però la seva política va desfermar una revolta i el temple va ser finalment destruït l'any 141 aC. pels asmoneus, una dinastia jueva.

Les nombroses monedes, que daten del regnat d'Antíoc IV a la d'Antíoc VII, i el gran nombre de gerres de vi que foren importades de la regió de l'Egeu a Jerusalem, i que foren descobertes a l'indret, proporcionen una evidència de la cronologia de la ciutadella, així com la identitat jueva dels seus habitants.

En una cavitat amb una entrada de 18 centímetres d'amplada s'havien trobat restes humanes que presagiaven una gran descoberta, però calia treure-les a la llum i estudiar-les. L'entrada de la cova es va engrandir lleugerament i al final, el govern de Sud-àfrica hi va organitzar una gran expedició paleontològica finançada pel club i la revista *Nathional Geographics*.

Els fòssils humans trobats són molt semblants als *Australopithecus*, de qui es pensa que prové la raça humana. Pertanyen a quinze individus i són força erectes, amb unes mans molt semblants a les humanes, d'un metre i mig d'alçada "i extremitats iguals a les humanes".

Per accedir a la cova calia avançar uns 80 metres per un túnel i escalar una paret, per això els investigadors consideren que la troballa està intacta. L'absència de cops o lesions als ossos d'avis, adults adolescents i nens fa pensar que es tracta d'un enterrament o ritual funerari, potser el primer de l'espècie *Homo*.

APICULTURA EN EL NEOLÍTIC

La relació entre les abelles i els humans ve de molt lluny, com s'havia deduït gràcies a la iconografia egípcia i l'art rupestre, però un estudi internacional ha aconseguit constatar que l'apicultura va ser anterior a l'agricultura moderna. El treball, publicat a *Nature* amb la participació d'investigadors del CSIC a la Institució Milà i Fontanals de Barcelona, precisa que ja fa com a mínim 9.000 anys que aprofitem la cera i la mel.

A partir de l'anàlisi química de les restes contingudes en uns 6.400 fragments d'utensilis procedents de més de 150 jaciments de tot el continent, els científics han reunit proves de la presència de cera d'abelles en els atuells de ceràmica dels primers agricultors europeus. "Fins ara s'havia estudiat profusament la domesticació de cabres, porcs, vaques i ovelles. Amb aquest estudi s'obre la porta al coneixement sobre la domesticació de les

abelles per part de les primeres comunitats d'agricultors i ramaders", explica Juan José Ibañez, investigador del CSIC a la Institució Milà i Fontanals.

"La presència d'aquesta cera implica, amb tota probabilitat, l'explotació de la mel", continua. Comparant les diferents mostres, s'ha vist que la primera presència de cera de la qual es té constància és original d'Anatòlia i data aproximadament, del 7.000 aC.

8

Obren al públic a la Vall dels Reis, Luxor (Egipte) tres tombes de l'Imperi Nou

Tres noves tombes d'importants autoritats estatals de l'Imperi Nou faraònic (1539-1075 aC.) han estat obertes recentment i per primera vegada a la Vall dels Reis de Luxor, capital de l'Antic Egipte en aquesta època, que es poden sumar a les altres atraccions per a turistes de la ciutat.

Situades a la zona de Qurna Marai, a la riba oest de Luxor on hi ha la principal necròpolis de l'Egipte faraònic, amaguen a les seves parets la història política i militar d'aquest període victoriós, ja que les pintures i jeroglífics relaten el treball d'aquests funcionaris, la seva vida diària i les seves gestes bèl·liques.

El ministre egipci d'Antiguitats, Mamduh al Damati, va inaugurar els sepulcres destacant-ne la seva importància, així com el fet de que havien estat descoberts durant el segle XX, però que fins ara no s'havien pogut enllestir per a obrir-los al públic.

El sepulcre més gran i important és el TT40, pertanyent a Huwi, virrei del faraó Tutankamón per a la regió de Kush, i que governava els territoris del sud d'Egipte (Nubia) en el seu nom. Els jeroglífics del sepulcre testimonien que va treballar a la cort de l'anomenat "faraó nen", en el segle XIV aC., segons va explicar Al Damati.

Els altres dos sepulcres, més humils i petits, estan situats l'un al costat de l'altre i en ells hi descansaven líders religiosos de la XIX dinastia (1295-1186 aC.) El d'Amón Im Inet (TT277), que ostentava el títol de pare espiritual del palau del rei Amenhotep III, dedicat a perpetuar el culte a aquest rei, només posseeix una cambra funerària. El sepulcre TT278 pertany a Amón Im Hep, sacerdot encarregat d'administrar el ramat del déu Amón Ra, i compta amb un rebedor, a més de la cambra.

